

Introduktion til Esperanto

Indhold

Om lernu!	2
Om Esperanto	6
Sprogpræsentation	13
Nogle sætninger	17

Flersproget hjemmeside til at blive informeret om Esperanto og til at lære det.

Pri Lernu

Indledning

lernu: ord på Esperanto som betyder "Lær"

Generalt

lernu!: Gratis hjemmeside til at lære eller høre om det internationale sprog Esperanto.

Det er også et eksperiment om at lære sprog ved hjælp af nettet uden lærere eller klasser.

I projektets første skridt (august 2002 til januar 2003) gjorde vi erfaringer i dette fag og nu venter vi spændt på **dine** reationer. Yderligere er vi åbne over for samarbejde og bytter gerne erfaringer og teknikker!

Udvikling

Ideen med **lernu!** som lære-middel fødtes under det første Esperanto@Interreto (E@I), et seminar i Sverige, i foråret 2000, og blev konkretiseret i efteråret 2001 under den anden E@I, også i Sverige.

I foråret 2002 mødtes og diskuterede forskellige med interesse for projektet, og tilslut i juni blev det præciseret hvem der skulle udgøre kerne-teamet, samt udarbejde en arbejdsplan. Om sommeren modtog projektet understøttelse fra fonden ESF, og vi gik igang med arbejdet i august 2002

I Januar 2003 blev planen for andet skridt færdigt.

Sponsorer

Projektet *lernu!* er sponsoreret af udviklingsfonden "Esperantic Studies Foundation", ESF. Teamet som realiserer siden er en del af den internationale arbejdsgruppe Esperanto@Interreto, E@I.

Esperantic Studies Foundation

ESF blevet stiftet i 1968 på initiativ af Humphrey Tonkin, Jonathan Pool og E. James Lieberman. Først og fremmest for at understøtte og stimulere udviklingen af engelsk faglitteratur om Esperanto.

Efterhånden blev brugen af Esperanto i undervisning en af hovedprioriteterne for ESF, bl.a. på grund af at de indledte samarbejde med Nord-Amerikanske sommerkurser, NASK, som den nu støtter økonomisk og organisatorisk.

Esperanto@Interreto

E@I er en arbejdsgruppe forbundet til Hele Ungdoms Esperantist Organisationen (TEJO). Den realiserer projekter, som hjælper Esperanto-talende med at bruge internettet til verdensomspændende samarbejde, med at informere om Esperanto eller medvirke til Esperanto. Hovedområderne af E@I, er at lave hjemmesider, arrangere seminarier og informere om hvordan Esperanto og internettet sammen fungerer til at gøre verdensomspændende kommunikation *Let og hurtigt!*

Teamet

Lad mig præsentere...

LERNUUUUUUUUUUUUUUUUUUUUUUUUUUUUUUUUUU'S

TEAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAM

Navn: Allon ROTHFARB

Land: Israel

Ansvar: Beskæftiger sig med programmring på *lernu!*

Præsentation: Jeg blev født i 1978. I oktober 2001 besluttede jeg at begynde at lære Esperanto. Lige nu er jeg freelance programmør. Udover det underviser jeg i computervidenskab på et gymnasium.

Navn: Clayton SMITH

Land: Canada

Ansvar: Beskæftiger sig på *lernu!* med programmering og server-administration.

Præsentation: Jeg blev født i 1980. og har siden 1998 studeret matematik på universitet i Waterloo. Jeg interesserer mig for funk-musik, kortspil, jonglering og Crokinole (Canadisk spil). Hvis du interesserer dig for en af disse ting, så skriv straks til mig!

Navn: Hokan LUNDBERG

Land: Sverige (men bor nu i Serbien og Montenegro)

Ansvar: Hjælper til på *lernu!* med programmering, kurser og planlægning.

Præsentation: Født i Sverige i 1972, boet i Serbien siden 2003 sammen med TEJO-aktivisten Sonja Petrovi

Navn: Jevgenij GAUS

Land: Litauen

Ansvar: Beskæftiger sig på *lernu!* med kurser, opbygning af øvelser, oversættelse og programmering.

Præsentation: Jeg begyndte mit liv i året 1978. I 1999 begyndte jeg at lære Esperanto, og efter nogle måneders studium begyndte jeg at undervise i det. Nu studerer jeg jura og samtidig med at jeg fortsat bruger tid på Esperanto. Jeg kan godt lide at være beskæftiget med forskellige internationale projekter.

Navn: Neringa ZASAITĖ

Land: Litauen

Ansvar: Laver øvelser, optager lyd til kurserne, og hjælper med oversættelsen af *lernu!*

Præsentation: I året 1984 besluttede skæbnen, at jeg alle skulle se verden, og jeg ... blev født. Jeg lærte Esperanto i 2001 og blev lidt efter lidt beskæftiget i forskellige E-projekter. Nu bruger jeg meget tid på *lernu!* og til det litauisk-sprogede netmagasin "Esperanto i mosaik". Derudover studerer jeg computervidenskab på et af Litauens universiteter.

Navn: Sonja PETROVICH

Land: Serbien og Montenegro

Ansvar: *lernu!*-projektets officielle koordinator og har dermed en finger med overalt ;-).

Præsentation: Jeg blev født i 1983 og har tilbragt hele livet i eks-Jugoslavien (nu i Serbien og Montenegro), udover Esperanto-rejser i udlandet. :-)

Størstedelen af min tid går på Esperanto-projekter og studiet i computervidenskab på organisationsvidenskabs fakultetet på universitetet i Beograd. Når jeg finder tid, nyder jeg at være i naturen, læse, og nogengange male og øve svensk (på et tidspunkt forhåbenligt også flere andre sprog).

Navn: Vitaly MONASTYREV

Land: Ukraine

Ansvar: Beskæftiger sig på *lernu!* med programmering og muligheden for at downloade siden til offline brug.

Præsentation: Jeg blev født i 1978. Fra 1995 til 2000 studerede jeg programmering på universitetet. Jeg begyndte i 2002 at interessere mig for fremmede sprog (engelsk og tysk). I 2003 fandt jeg helt tilfældigt en artikel af C. Piron, der handlede om Esperanto, og fra det øjeblik begyndte jeg at lære det internationale sprog.

Oversættere

Tak til alle som hjalp med at oversætte *lernu!* til nationale sprog! Ideen med hjemmesiden er at den skal være et mangesproget "kursussted" for Esperanto.

Engelsk

Chuck Smith, Clayton Smith, Christian Kisa, Jacob Schwartz, Erin Piatieski

Kinesisk

Manlai You

Kinesisk (simplificeret)

Manlai You, Fan Baiquan, Li Zhongmin

Dansk

Jonas Dalmose

Finsk

Teuvo Alavillamo

Fransk

Aleks Kadar, Axel Rousseau, Emmanuel Debanne, Xavier Godivier (Zav'), Emmanuelle Richard

Tysk

Andreas Schlapsi, Marko Naoki Lins

Hebraisk

Allon Rothfarb, Sergey Tyrin, Eldad Salzman, Cvi

Spansk

Enrique Ellemberg, Ruben Torres, Rafael Despradel, Paul Goncalves, Cvi

Italiensk

Paul Goncalves

Litovisk

Ramun

Hollansk

Sjoerd Bosga, Oscar Debats

Norsk

Heming Wende Thorbjørnsen

Polsk

Anna Skudlarska, Stanislaw Mandrak

Portugisisk

Neusa Priscotin Mendes, Matheus Artioli Firmino, Leonardo Baptista Lopes, Luís Ladeira, Luiz Portella, Raoni Medeiros

Russisk

Oleg Izjumenko, Vja

Serbisk

Sonja A

Svensk

Henning von Rosen, Hakan Lundberg, Torun Jansson, Viktor Söderqvist

Tyrkisk

Asli Mustano

Sproghjælper

Her er der en liste over personer der er til disposition, hvis du behøver hjælp på dit modersmål (eller et andet sprog som du forstår). Ved siden af hver sproghjælper's navn er der i parentes skrevet hans/hendes brugernavn, som han/hun bruger til at logge ind i chatrummet og andre dele af *lernu!*.

Engesk

Erin Piateski (erinja), Riko Jernigan (Riko), Clayton Smith (Argilo), Chuck Smith (amuzulo)

Kinesisk

Manlai You (manlajo)

Dansk

Jonas Dalmose (Dalmose)

Finsk

Teuvo Alavillamo (fantomo)

Fransk

(Kommer snart)

Tysk

Marko Naoki Lins, Andreas Schlapsi (andreas)

Hebræisk

Allon Rothfarb (Allon), Cvi

Spansk

Cvi

Litauisk

Neringa Zasait

Hollansk

Oscar Debats (Oski)

Norsk

Heming Welde Thorbjørnsen (Urseto)

Polsk

Anna Skudlarska (annA), Stanislaw Mandrak (staman)

Portugisisk

Josenildo Marques

Russisk

Oleg Izyumenko (Oleg326756)

Serbisk

Sonja Petrovic (so)

Svensk

Hokan Lundberg (ho), Torun Jansson (torun)

Tyrkisk

Asli Mustano

Pri Esperanro

Indledning

Goddag, jeg hedder Zam! Denne præsentation genspejler hvorledes vi i lernu-team ser Esperanto, på grundlag af vores erfaringer. Der findes mange interessante ting, som er værd at gøre med sproget, og dem vil vi præsentere her.

Under "Sprogpræsentation" vil du finde en præsentation af Esperanto, som sprog; af dets struktur, fungeren og lign.

Hvad er Esperanto?

Det er et sprog.

Vigtige træk ved Esperanto

Internationalt: Esperanto er først og fremmest nyttigt til kommunikation mellem folk fra forskellige nationer, hvor de ikke har et fælles modersmål.

Neutralt: Det tilhører ikke nogen bestemt befolkning eller et bestemt land, og derfor fungerer det som et neutralt sprog.

Lighed: Når man bruger Esperanto føler man sig mere lige, fra et sprogligt synspunkt, end i forhold til fx. at tale engelsk med en person, der har engelsk som modersmål.

Let: Takket være strukturen og konstruktionen af sproget er det sædvanligvis meget lettere at blive god til Esperanto i forhold til et fremmed nationalsprog.

Levende: Esperanto udvikles og lever ligesom andre sprog. Ved hjælp af Esperanto er det muligt at udtrykke alle aspekter af den menneskelige tænkning og følelse.

For os, som lavede denne hjemmeside, er det en nydelse at bruge Esperanto. Vi kommunikerer hver dag ved hjælp af det med venner fra forskellige lande og kontinenter, mest på internettet. Vi bruger Esperanto til venskab og samarbejde mellem folk med forskellige modersmål.

Esperantos ide

"Esperantos interne ide er: på et neutralt sprogligt fundament at fjerne murene mellem stammer og vænne folk til at se et menneske og en bror i sin næste" L. Zamenhof, 1912

Esperantos grundidé handler om at **understøtte tolerance og respekt imellem mennesker** fra forskellige folkeslag og kulture. Kommunikation er en væsentlig del for at forstå andre og hvis kommunikationen sker på et neutralt sprog kan det hjælpe på følelsen af at man mødes på lige fod og med respekt for hinanden.

Som almindelig bruger af Esperanto, tænker man sjældent på et "neutralt sprog fundament" og den slags smukke ord. Man glædes simpelthen over at have muligheden for frit og naturligt at kunne udtrykke sig i samtaler med folk fra andre lande og kulture.

L. Zamenhof 1859-1917

Zamenhof opvoksede i en mange-etnisk by, Bjalistoko (som nu ligger i Polen) og der overværede han hyppigt skænderier mellem etniske grupper. Således fik han ønsket om at lave et nyt sprog som kunne fungere som en bro mellem forskellige sproggrupper. Gennem sin ungdom beskæftigede han sig meget med sit sproglige projekt og som 27-årig præsenterede han det under pseudonymet "Doktoro Esperanto", som betyder "Den håbende læge". Zamenhof var jøde, arbejdede som øjenlæge og havde en familie med flere børn. Han prøvede også at lave en "neutral religion" *La Homaranismo* men dette projekt spredtes aldrig. Imidlertid har Esperanto på ingen måde nogen relation til nogen religion eller sekt.

Esperantos historie

Begyndelsen

Esperanto blev foranlediget af L. Zamenhof i slutningen af det 19. århundrede ved hjælp af en lille bog kaldt *Lingvo Internacia*. Folk, som længtes efter at have internationale kontakter, lærte sproget og begyndte at bruge det. På den måde blev Esperanto 'født' her på jorden. Lidt efter lidt er det blevet stabilt og udviklet til et sprog brugt og elsket af mennesker fra mange lande.

De første hundrede år

Zamenhof præsenterede sproget i **1887** og igennem de første hundrede år har det spredt sig ud i verden. Grundprincipperne i grammatikken, orddannelse og udtale er ikke blevet ændret, men betydningen af nogle ord er blevet ændret og der er kommet mange nye ordstammer. Hundrede år er ikke lang tid at leve for et sprog! Men allerede nu har mange mennesker lært og brugt sproget, og ved dette medvirket til en naturlig udvikling.

Hvordan fremtiden for Esperanto ser ud afhænger af dig og mig! Alle, som bruger Esperanto og interesserer sig for det, former sammen dets udvikling.

Brug af Esperanto

Det er muligt at bruge Esperanto på mange måder. Sandsynligvis er de mest almindelige de efterfølgende.

På rejser

Det er meget interessant at rejse ved hjælp af Esperanto. Man kan bo i hjemmet hos andre Esperanto-talende (for det meste gratis) og således lære landet/regionen at kende indefra. Hver år udgives en håndbog **Pasporta Servo** som indeholder adresser på værter i mere end 80 lande. (Klik på billedet ved siden af, hvis du vil have flere informationer.)

Internationale sammenkomster

Der er regelmæssigt forskellige Esperanto-sammenkomster. Nogle eksempler er: **Internacia Junulara Kongreso** (sammenkomst med cirka 400 unge), **Esperanto@Interreto-seminarioj** (Seminar om internettet), **Universala Kongreso** (største arrangement, normalt med over 1500 deltagere) og **Internacia Seminario** (stor nytårsfest i Tyskland).

På nettet

Hvis man kan lide at bruge e-mail, chat eller nyhedsgrupper, så mangler der ikke muligheder for at kommunikere med andre Esperanto-talende om mange forskellige emner. Faktisk går internettet og Esperanto godt i spænd! (Klik på billedet ved siden af, hvis du vil læse mere.)

Kultur

Esperanto har sin egen kultur med musik, litteratur, teater osv. Her finder du en lille forsmag på den.

Musik

Her er der fem populære musikgrupper. (Klik på billedet for at høre en sang fra CD'en.)

Litteratur

Der eksisterer mange bøger på Esperanto, både originale og oversatte. Her er der nogle forsider:

"Allerede i den første brochure på Esperanto fandtes der et digt. Lige fra starten opfattede folk, hvor rigt og smukt det er muligt at udtrykke sig på Esperanto; det er jo et sprog, på hvilket man føler sig fri. De brugte det altså kunstnerisk. Således fødtes litteraturen mere rigt end på mange andre sprog i deres første hundrede leveår." (Claude PIRON)

Hyppige spørgsmål angående Esperanto

Nedenfor finder du vanlige spørgsmål om Esperanto og svar til dem.

Hvis du har et andet spørgsmål er du velkommen til at skrive til

demand@lernu.net !

Hvor mange mennesker taler Esperanto?

Ingen ved det med sikkerhed... Der er ikke mange sammenlignet med de "store" sprog, men der er tilstrækkelig mange til at du kan bruge sproget på mange måder. For nogle konkrete eksempler se Brugsområder.

Hvilket sprog ligner Esperanto mest?

Det afhænger af synsvinklen... Mange ordstammer kommer fra de latinske sprog (som f.eks italiensk, spansk og fransk), men en del af Esperantos struktur ligner meget sprog som kinesisk og vietnamesisk (isolerede sprog).

Er det let at lære Esperanto?

Sammenlignet med andre sprog, ja. Men som altid afhænger det af den enkelte, og hvor mange andre sprog man allerede taler.

Hvorfor kalder man sproget Esperanto?

I begyndelsen kaldtes sproget *Lingvo Internacia* - det internationale sprog. Da Zamenhof præsenterede sproget brugte han pseudonymet *Doktoro Esperanto* (det betyder "en doktor, der håber"). Således brugte mennesker engang navnet 'la lingvo de d-ro Esperanto' noget senere kun "Esperanto" og det er det almindelige navn idag.

Har Esperanto nogle symboler?

Ja, der er et par stykker. Den grønne stjerne er det ældste. Den er også benyttet på Esperanto-flaget. Den grønne farve er symbol for "håb" og den femtakkede stjerne symboliserer de fem kontinenter.

Links til interessante sider

Her kan du finde andre informationer om Esperanto. Siderne er mangesprogede. God surfing!

Organisationer

Hele Verdens Ungdoms Esperanto Organisation: <http://www.tejo.org>

Det Verdensomspændende Esperanto Forbund: <http://www.uea.org>

Esperanto Studiers Fond: <http://www.esperantic.org>

Informationssider

Indeholder links til nationalsprogede Esperanto-sider: <http://www.esperanto.net>

Panorama af Esperanto sager: <http://www.esperanto-panorama.net>

Den fulde kaldender over Esperanto-arrangementer: <http://www.eventoj.hu/2003.htm>

For og om sproglig lighed: <http://www.lingvo.org>

Netinformationscenter: <http://www.ikso.net/ric>

Samarbejdssider

En tjeneste for undervisere i Esperanto og personer der lærer Esperanto: <http://www.edukado.net>

Sjovt og informativt om sprog: <http://www.lingvo.info>

For interkulturelle udvekslinger.: <http://www.interkulturo.net>

Andre kurser

Rigtigt godt kursus som kan downloades gratis fra: <http://ikurso.net>

Korrespondance kursus: <http://pacujo.net/esperanto/course/>

Hvorfor lære Esperanto?

Ja, hvorfor? Eller, hvorfor ikke? ... Herunder ser du hvordan en af medlemmerne fra lernu!-arbejdshold svarede på spørgsmålet.

Fordi

Det er **morsomt** at lære et nyt sprog, som er mere regelmæssigt og fleksibelt end andre sprog normalt er.

Det er **godt for selvtillid** at beherske en fremmed sprog.

Det vil hjælpe dig med **at lære sprog generelt**

Der efter vil det være **nemmere at lære endnu et sprog**, hvis du ønsker det.

Du **støtter en god idé** som baseres på et neutralt sprogfundament og går ud på at fjerne murene mellem folk og skabe venskab mellem alle mennesker.

Du vil få adgang til **kulturen** omkring sproget Esperanto.

Du vil få adgang til **alternativ international informationskilde**.

Du kan forholdsvis nemt **komme ind i fremmede kulturer**.

Konkret eksempel

Når jeg skulle lære engelsk i skolen, begyndte jeg engang af græde pga. alle uregelmæssighederne og de underlige regler. Det skete ikke, da jeg lærte Esperanto.

For mere end 10 år prøvede jeg og prøvede jeg at beherske engelsk, men det mislykkedes! Efter 3 år spredt studie af Esperanto kunne jeg frit udtrykke mig ved hjælp af det, jeg var meget tilfreds med mig selv.

For eksempel vidste jeg ikke hvad et biord var før jeg begyndte at studere Esperanto.

Det har jeg i det mindste hørt fra venner, som lærer andre sprog efter Esperanto ... men jeg selv for dovent til at lære et nyt nationalt sprog.

Det føles godt at støtte et oprigtigt konkret fredsprojekt, selv om det er svært altid selv at huske at være fredsommelig.

Èn af de mest interessante bøger, som jeg som nogensinde har læst er oprindeligt skrevet på Esperanto.

At spise sammen med en familie i Beijing, stå på ski med en god ven i Polen, bo sammen med en kæreste i Beograd - det ville jeg helt sikkert ikke kunne have gjort under Esperanto.

Ved hjælp af Esperanto kan du **kommunikere på samme niveau** med mennesker fra andre lande.

Når du taler Esperanto vil du kunne tage til **interessante og sjove arrangementer** spredt udover hele verden.

Du kan normalt **være gæst uden at betale** hos Esperantister.

Takket være kendskab til Esperanto, kan du **rejse billigt** til adskillige træningsseminarier.

Når du taler sproget, vil du kunne blive aktiv i internationale organisationer, lære meget om hvorledes den slags organisationer fungerer og selv arrangere ting og sager. Gennem Esperanto vil du kunne blive erfaren om **internationale og interkulturelle forhold**.

Du vil finde **nye venner** i mange forskellige lande.

Kun sådan kan du **kontrollere om Esperanto er et godt sprog** eller ikke, og om overstående punkter var rigtige.

Da jeg engang talte englesk med Argilo fra Canada (programmør fra *lernu!*) følte jeg mig i en underlegen position. Når jeg bruger Esperanto sammen med ham, føler jeg, at vi begge er på samme niveau, i det mindste udfra et sprogligt synspunkt.

I løbet af sommeren planlægger jeg at tage til et stort ungdomsarrangement i Rusland og eventuelt og til et seminarium i Kina, jeg glæder mig allerede.

Hvorfor betale for et hotel, hvis du kan bo hos en Esperantist? Det har jeg tit anvendt under mine rejser og derved sparet mange penge.

Jeg tror, jeg har deltaget eller arrangeret flere end ti træningsseminarier, og TEJO har næsten altid betalt rejse- og opholdsomkostninger.

For mig var det en meget behagelig og vigtig erfaring at være i adskillige bestyrelser, organisere seminarier, arrangere festivaler og lignende.

Når man ofte kommunikerer og har forbindelse til mennesker fra andre lande og kulturer, er det helt naturligt at man lærer af det, selvom det nogle gange først er efter flere misforståelser og undren.

Efter mange år i Esperanto-land, bemærkede jeg pludseligt at jeg har flere venner i udlandet end i mit eget land.

Tro mig ikke, prøv selv.

Hvad er muligt at bruge Esperanto til?

Ønsker du at lære Esperanto, men ved du ikke, hvad du kan bruge det til? Eller tror du, at Esperanto ikke bliver brugt nogensteder? Med denne artikel vil vi vise dem, som tvivler på brugbarheden af det internationale sprog, at Esperanto lever og kan bruges i mange sammenhænge. Er du klar? Lad os begynde...

Sandsynligvis drømmer næsten alle mennesker om mange interessante **rejser** igennem hele verden. Med Esperanto er det spændende at rejse, fordi du kan kontakte lokale esperantister og blive venner med dem. Der findes også en særlig service til dem med trang til at rejse, nemlig Pasporta Servo. Det er et hæfte med mange adresser på mange folk fra hele verden. De folk er klar til at modtage gæster i deres hjem gennem en eller flere nætter - og helt gratis. Hvis du ikke rejser med Esperanto, besøger du normalt kun de flotte seværdigheder, og få får en opfattelse af de lokales daglige liv, men hvis du rejser med Esperanto, vil du kunne du lære et land bedre at kende og høre om indbyggernes traditioner og vaner sammen med lokale esperantister. På denne måde vil du gennem Esperanto få venner i hver land, er klar til at hjælpe dig. Hvis du godt kan lide at cykle, så kan du kontakte Den International Esperantistiske Cykelbevægelse og rejse sammen med andre medlemmer af denne organisation.

Er du ikke en person og har svært ved at lære andre mennesker at kende? Eller er du meget snakkesalig, har mange venner, men vil have endnu flere? Esperanto er i begge tilfælde noget for dig! Med dette sprog kan hvem som helt nemt få nye venner. Det kan man f.eks. gøre gennem **korrespondance**. I forskellige tidsskrifter og aviser på Esperanto og på nettet kan man uden problemer finde adresser til folk, der gerne vil korrespondere. Så hvorfor ikke skrive til dem? Ved at korrespondere med dem, får du ikke kun nye venner, men du lærer også en masse om andre lande og traditioner. Derudover er det skønt at have mange venner og du kan senere mødes med dem til forskellige Esperanto-arrangementer.

Der er allerede nævnt nogle **Esperanto-arrangementer**, og vi vil nu fortælle lidt mere detaljeret om dem. Næsten hver eneste dag i forskellige dele af verden er der kongresser, festivaler, teltlejre og andre større eller mindre arrangementer for esperantister. For at forstå hvor brugbart Esperanto kan være, er det nødvendigt at deltage i mindst ét af disse arrangementer. Forestil dig et arrangement, hvor der kommer nogle hundrede personer fra et halvt hundrede lande, og ethvert menneske sammen med sig selv medbringer et stykke af sin kultur. Det er svært at beskrive det - det er noget der skal opleves. De største E-arrangementer er IJK (Den Internationale Ungdomskongres) og UK (Verdenskongressen), som finder sted hvert år og altid i et nyt land. Der findes endnu en slags af arrangementer: seminarier, som normalt bliver organiseret af <http://www.tejo.org> (Esperanto på Internettet). Der kommer mennesker til seminarierne, som ønsker at samle erfaringer om nogle temaer. Normalt er der 2-4 seminarier om året og under dem kan man blive erfaren i felter som: menneskerettigheder, projektleder, aktivt statsborgerskab, netteknikker osv. Under disse seminarier kommer der idéer til nye internationale projekter. F.eks. blev idéen til *lernu* født netop under et af disse seminarier.

Du kan også prøve at beskæftige dig med **organisering af forskellige arrangementer**. Du kan organisere et arrangement i dit land og invitere esperantister fra andre lande. Når du gør det opnår du en enestående erfaring, som du efterfølgende kan anvende i adskillige områder af livet. Du kan også prøve at deltage i internationale projekter som hjælper. F.eks. har *lernu!* altid brug for hjælp til at oversætte eller rette fejl.

Desværre har ikke alle muligheden for ofte at deltage i diverse arrangementer. Men det er ikke nødvendigt at blive bedrøvet - skaf informationer om lokale **Esperanto-klubber** i dit land. Det kan være, at der endda findes en sådan klub i din by! Under klubmøderne kan du udveksle nyheder, forbedre dit Esperanto, snakke og på andre måder bruge tiden sammen med venner.

Er der ikke allerede en Esperanto-klub i din by? I så fald... opret en. :-) Med det mål at begynde at **undervise Esperanto** til andre. Arrangér et kursus i Esperanto og udbred kendskabet til det i din by.

Læs på Esperanto. Det er nemt at gøre, da Esperanto har en tilstrækkelig rig litteratur. Der findes mange endog meget interessante originale værker, som kun eksisterer på Esperanto. Du kan også lære oversættelser fra national litteratur. Næsten alle berømte værker er alle oversat til Esperanto.

Abonnér på tidsskrifter på Esperanto. Der findes en halv snes Esperanto-tidsskrifter på papir, som du kan abonnere på og altid finde mange spændende oplysninger i. Hvis du bruger nettet meget, kan du finde tidsskrifter, bulletiner og nyhedsbreve.

Hvis du får lyst til at berige Esperantos litteratur, kan du begynde at **forfatte og oversætte**. Prøv at gøre det og måske, takket være Esperanto, opdager du endnu et talent i dig selv - et talent som forfatter. Og hvis du kan li' at oversætte, kan du også det gøre det. Du kan oversætte fra Esperanto til dit eget nationale sprog eller omvendt.

Kan du ikke lide at læse? Så prøv at **lytte til radio-udsendelser**. Der findes flere radiostationer, som

med jævne mellemrum sender sine programmer. Med dem kan du ikke blot høre nyheder, men også hvile dig, mens du hører Esperanto-musik.

Du kan **studere** ved hjælp af Esperanto. F.eks. på Det Videnskabelige Internationale Akademi i Sanmarino, hvor ét af de officielle sprog er Esperanto.

Du kan også anvende Esperanto i dit **professionele arbejde**. Kontakt andre esperantister, som har den samme profession som dig eller som interesserer sig for det samme, og udveksl idéer og erfaringer med dem. Hvis du har lyst, kan du endda stifte et internationalt foretagende. Bliv informeret som allerede eksisterende faglige Esperanto-organisationer. Der kan være, at det allerede findes en organisation, som samler folk, der interesserer sig for det samme som dig. Derudover findes der en bunke af nyhedsbreve og mailinglister på nettet om forskellige temaer. Vælg dem, som interesserer dig og tilmeld dig.

Du og dine venner kan bruge Esperanto som et **hemmeligt sprog**. :-) Nogle gange er det brugbart at tale sammen med en, mens andre ikke kan forstå jer. Imidlertid er det nok en god idé at passe på og være sikker på, at ingen omkring jer kan forstå Esperanto. :-)

Mange esperantister bruger Esperanto som **familie sprog**. Det sker når to esperantister mødes, forelskes, og bagefter bliver gift, men de begge taler forskellige sprog. Så, hvilket sprog skal tales i familien??? Selvfølgelig Esperanto. :-) På den måde er der børn, hvis første sprog er Esperanto.

I denne artikel er ikke skrevet om alle de ting, som Esperanto kan bruges til, fordi det ville være umuligt. Men en ting kan du være sikker på: med Esperanto kan du få mange nye spændende oplevelser og på den måde berige dit liv! Med dette sprog kan du gøre hvad som helst - ha' det sjovt, være bedrøvet, blive forelsket, arbejde, få oplevelse, rejse, læse, blive gift osv.

Hvis du behøver mere detaljerede informationer, skal du kontakte dit sprogs *lernu!*-hjælper.

Lingoprezento

Indledning

Hej! Jeg hedder Zam og jeg vil fortælle dig nogle ting om det internationale sprog, Esperanto.

Alfabetet

Her er Esperantos alfabet. Hvert bogstav lyder altid på samme måde og stavningen er også fuldstændig regelmæssig. Klik på eksemplerne for at høre udtalen!

A **ami** - elske
B **bela** - smuk
C **celo** - mål
Ĉ **ĉokolado** - chokolade
D **doni** - give
E **egala** - ens
F **facila** - let
G **granda** - stor
Ĝ **ĝui** - nyde

H **horo** - time
Ĥ **ĥoro** - kor
I **infano** - barn
J **juna** - ung
Ĵ **ĵurnalo** - avis
K **kafo** - kaffe
L **lando** - land
M **maro** - hav
N **nokto** - nat

O **oro** - guld
P **paco** - fred
R **rapida** - hurtig
S **salti** - hoppe
Ŝ **ŝipo** - skip
T **tago** - dag
U **urbo** - by
Ŭ **aŭto** - bil
V **vivo** - liv
Z **zebro** - zebra

Hvis du ikke kan høre lydene kan du se udtaleforklaringerne.

Navneord

Alle navneord på Esperanto ender på O.

(Navneord er navne på ting/sager.)

amiko - ven   **arbo** - træ   **birdo** - fugl   **domo** - hus   **hundo** - hund
kato - kat   **libro** - bog   **strato** - gade   **urbo** - by   **viro** - mand

Flertal

Man skal bare tilføje et J for at danne flertal.

amikoj - venner arboj - træer birdoj - fugle domoj - huse hundoj - hunde
katoj - katte libroj - bøger stratoj - gader urboj - byer viroj - mænd

Genstandsled

På Esperanto viser vi genstandsledet i en sætning ved tilføjelse af et N. Det giver os lov til at på rækkefølgen af ord i en sætning uden at ændre på betydningen. (Genstandsled er det som direkte rammes af en handling.)

La hundo **amas** la katon. - Hunden elsker katten

La katon **amas** la hundo. - betyder det samme fordi N'et endnu er på det samme navneord.

At flytte N'et er at ændre betydningen.

La kato **amas** la hundon. - katten elsker hunden

Tillægsord

Alle tillægsord ender på Esperanto med A.

(Tillægsord bruges til at beskrive navneord.)

alta - høj bela - smuk facila - let granda - stor longa - lang
nova - ny pura - ren sana - sund seka - tør varma - varm

Forstavelser

Se lige her! Ved at tilføje MAL i begyndelsen af et ord ændres det til den modsatte betydning.

malalta - lav malbela - grim malfacila - svær malgranda - lille mallonga - kort
malnova - gammel malpura - beskidt malsana - syg malseka - våd malvarma - kold

MAL er et eksempel på en **forstavelse**. Man sætter forstavelser før ord for at lave nye ord. På Esperanto eksisterer der 10 forskellige forstavelser.

Efterstavelser

Der er mange måder at danne nye ord med nogen bestemte endelser.
Med ET kan du f.eks. formindske noget.

dometo - hytte
libreto - lille bog
beleta - lidt smuk
varmeta - lidt varmt
urbeto - lille by
hundeto - lille hund

ET er et eksempel på en **efterstavelse**. Man sætter efterstavelser i slutningen af et ord for at danne nye ord. På Esperanto eksisterer der 32 forskellige efterstavelser.

Udsagnsord

Udsagnsord er naturligvis meget vigtige, men du vil finde ud af at de også er meget ligetil på Esperanto. (Udsagnsord udtrykker en handling.)

doni - give fari - gøre havi - have lerni - lære ludi - spille
paroli - tale povi - kunne ridi - le scii - vide vidi - se

Udsagnsformer

I navnemåde ender udsagnsord på I, i nutid på AS, i datid på IS og i fremtid på OS. Der eksisterer ingen uregelmæssige udsagnsord!

esti

mi estas - jeg er

vi estas - du er

li estas - han er

și estas - hun er

ği estas - den/det er

ni estas - vi er

ili estas - de er

mi estis - jeg var

vi estis - du var

li estis - han var

și estis - hun var

ği estis - den/det var

ni estis - vi var

ili estis - de var

mi estos - jeg vil være

vi estos - du vil være

li estos - han vil være

și estos - hun vil være

ği estos - den/det vil være

ni estos - vi vil være

ili estos - de vil være

Der eksisterer endnu to bøjninger: **US** for at danne betinget-form og **U** for at danne bydemåde. Du finder flere informationer om dem i grammatikken.

Biord

Du danner biord med endelsen E

(Biord er ord som beskriver udsagnsord.)

aktive - aktivt bone - godt facile - let fiere - stolt glate - glat

rapide - hurtigt serioze - seriøst silente - stille vere - sandt zorge - omsorgsfuldt

Sætninger

Her er der nogle sætninger, der består af de ord, som du har lært indtil videre. Kan du forstå dem?

La viro parolas Esperanton. - Manden taler Esperanto.
La amiko povos ludi en la granda urbo. - Vennen vil kunne spille i den store by.
Rikardo donis libron al Maria. - Rikardo gav Maria bogen.
Mi malfacile vidis la birdetojn. - Jeg så vanskeligt de små fugle.
La katoj estas belaj. - Kattene er smukke.
La hundo estas en la malnova domo. - Hunden er i det gamle hus.

Liste af sætninger

De kiu lando vi estas? - Fra hvilket land kommer du?
Kie vi loĝas? - Hvor bor du?
Kiom kostas la kuko? - Hvor meget koster kagen?
Pluvas. - Det regner.
Neĝas. - Det sner.
La suno brilas. - Solen skinner.
Mi fajfas pri tio. - Derfor fløjter jeg.
Damne! - Fandeme!
Fek! - Lort!
Mi estas laca. - Jeg er træt.
Mi ĝojas. - Jeg er glad.
Mi ne volas. - Jeg gider ikke.
Vi estas bela. - Du er smuk.
Vi estas stultulo. - Du er et fjols.
Tre bone! - Meget godt!
Kio okazas? - Hvad sker der?
Mi pensis pri vi. - Jeg tænkte på dig.
Kioma horo estas? - Hvad er klokken?
Dek post la tria. - Ti over tre.
Kiam vi venos? - Hvornår kommer du?
Eble. - Måske.
Povas esti. - Det kan være.
Vi pravas. - Du har ret.
Ĉu vere? - Er det rigtigt?
Mia nomo estas... - Jeg hedder ...
Kio estas via nomo? - Hvad hedder du?
Saluton! - Hej!
Ĝis! - Farvel!
Dankon. - Tak.
Nedankinde. - Det var så lidt; ingen årsag.
Bonan apetiton. - Værsgo.
Mi konsentas. - Jeg er enig.
Kompatinda! - Stakkels!
Kion vi faras? - Hvad laver du?
Kiel vi fartas? - Hvordan har du det?
Mi fartas bone. - Jeg har det godt.
Mi estas malsata. - Jeg er sulten.
Mirinde! - Smukt!
Bone! - Godt!
Konsentite! - Enig!